

URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W BYDGOSZCZY

85-097 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 34
Tel. (0-52) 345-56-44, Fax (0-52) 345-56-17, Tel. Centrala (0-52) 3254-100
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dn. 28 kwietnia 2000 r.

Znak: RBG-500-S-2/98/RJ

DECYZJA Nr 04/00

I. Na podstawie art. 104 k.p.a. w związku z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 roku, Nr 52, poz. 547) po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „JAROTY” z siedzibą w Olsztynie przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z siedzibą w Olsztynie

odmawia się uwzględnienia żądania wnioskodawcy w przedmiocie stwierdzenia i nakazania zaniechania zarzucanej praktyki monopolistycznej

polegającej na nadużywaniu przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z siedzibą w Olsztynie pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii ciepłej poprzez narzucenie Spółdzielni Mieszkaniowej „JAROTY” z siedzibą w Olsztynie miejsca rozliczenia za dostawę energii ciepłej na grupowym węźle ciepłym.

II. Na podstawie art. 21a ust. 3 i 4 ustawy powołanej w pkt. I w związku z art. 98 k.p.c. nakazuje się Spółdzielni Mieszkaniowej „JAROTY” z siedzibą w Olsztynie uiszczenie na rzecz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z siedzibą w Olsztynie kwoty 3.000,00 zł (słownie: trzy tysiące złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Uzasadnienie

W dniu 13.02.1998 roku Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Bydgoszczy wszczął postępowanie administracyjne (k. 72) na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „JAROTY” z siedzibą w Olsztynie, zwanej dalej Spółdzielnią, przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z siedzibą w Olsztynie, zwanemu dalej MPEC, pod zarzutem nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii cieplnej poprzez rozliczanie ilości ciepła w oparciu o odczyt na węźle grupowym, co mogło stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r., Nr 52, poz. 547), zwana dalej ustawą antymonopolową.

Ustosunkowując się do powyższego MPEC wskazał, iż dostarczanie energii cieplnej odbywa się na warunkach określonych Zarządzeniem Ministra Gospodarki Materiałowej z dnia 04.07.1977 r. w sprawie warunków dostarczania energii cieplnej (M.P. Nr 18, poz. 104), które w § 9 ust. 1 pkt 2 stanowi, iż miejscem dostarczania energii cieplnej są w odniesieniu do energii cieplnej dostarczanej odbiorcom z sieci cieplnej pierwsze od strony węzła cieplnego odbiorcy kołnierze zasuw lub zaworów odcinających węzeł cieplny od urządzeń odbiorczych (k. 88).

Spółdzielnia podniosła, iż niezależnie od tego, czy węzeł cieplny jest wbudowany (znajduje się wewnątrz budynku, do którego jest dostarczana energia cieplna), czy jest to tzw. węzeł grupowy miejsce to zawsze znajduje się w budynku zasilanym w energię ciepłą (k.93).

W związku z powyższym Urząd rozważył możliwość dokonania oceny, czy opomiarowanie budynków Spółdzielni jest zgodne z przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 14.12.1984 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 1995 r., Nr 10, poz. 46). Tut. Urząd zwrócił się do Urzędu Regulacji Energetyki w Warszawie o wskazanie podmiotu mogącego dokonać takiej oceny. URE wyjaśnił, iż nie istnieją uregulowania prawne wskazujące uprawnienia konkretnych podmiotów w tym zakresie, zastosowanie mają więc przepisy k.p.a. dotyczące zasięgania opinii biegłych (k. 95-98).

Pismem z dnia 09.05.1998 r. Urząd uzależnił prowadzenie dalszego postępowania od podjęcia przez wnioskodawcę decyzji w zakresie przeprowadzenia ekspertyzy prawidłowości opomiarowania budynków Spółdzielni, na co wnioskodawca przystał w piśmie z dnia 17.06.1998 r. (k. 99-102).

W dalszych pismach Spółdzielnia wyjaśniła, iż:

1/ w 1995 roku w Spółdzielni powstała kompleksowa koncepcja opomiarowania energii ciepłej na potrzeby centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody w układzie grupowego zasilania budynków (k. 197-200), która została pozytywnie zaopiniowana przez MPEC (k. 146-148). Z załączonych dokumentów wynika, iż MPEC wniósł zastrzeżenia do sposobu rozliczeń między dostawcą a odbiorcą. Z uwagi na istnienie dwóch zasadniczych układów zasilania budynków Spółdzielni z 52 grupowych węzłów ciepłych sposób opomiarowania powinien wynikać ze sposobu rozliczeń adekwatnych do dwóch układów zasilania (układ I-30 grupowych węzłów ciepłych, z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące budynki należące do Spółdzielni; układ II-20 grupowych węzłów ciepłych, z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące budynki należące do Spółdzielni i budynki należące do innych odbiorców),

2/ MPEC od 1996 roku montował liczniki główne w węzłach grupowych, które odtąd traktował jako pomiar zużycia energii ciepłej,

3/ MPEC odmówił przejęcia układów pomiarowo-rozliczeniowych zamontowanych przez Spółdzielnię pomimo, że przy rozliczaniu energii ciepłej dostarczanej innym odbiorcom korzysta z tych urządzeń pomiarowych,

4/ w węzłach grupowych, zasilających budynki Spółdzielni oraz budynki innych odbiorców zasilanych wspólnie, zamontowane są liczniki, przetworniki, wodomierze i układy pomiarowe zatwierdzone przez Główny Urząd Miar (k. 116-150),

5/ jest rozliczana przez MPEC w trojaki sposób:

a/ według wskazań licznika głównego w grupowym, wymiennikowym węźle ciepłym (łączy pomiar energii na cele c.o. i c.w.),

b/ według wskazań licznika głównego w grupowym, wymiennikowym węźle ciepłym z uwzględnieniem wskazań licznika głównego c.o. z rozbiciem energii na cele c.o. i c.w.,

c/ według wskazań liczników c.o. w budynkach z jednoczesnym naliczeniem należności za energię na cele c.w. według ryczałtu od m² powierzchni użytkowej (k. 201-203).

Po przekazaniu pism Spółdzielni o ustosunkowanie do jej twierdzeń MPEC zaproponował porozumienie (k. 231) polegające na odkupieniu i przejęciu na jego stan majątkowy liczników ciepła zainstalowanych przez Spółdzielnię w grupowych węzłach ciepłych. Strony w nakreślonym zakresie zawarły umowę w sprawie odkupienia przez MPEC układów pomiarowych zainstalowanych przez Spółdzielnię w grupowych węzłach ciepłych (k. 260-261, 267-270).

Urząd, pismem z dnia 07.10.1998 roku zwrócił się do MPEC o przesłanie szczegółowej kalkulacji opłat za moc i opłaty zmiennej z wyszczególnieniem składników wchodzących w kalkulację poszczególnych elementów taryfy dwuczłonowej za 1997 rok oraz podanie, czy ceny jednostkowe energii i mocy są równe dla całego obszaru działania MPEC (k. 205).

MPEC wyjaśnił, iż:

- 1/ ceny energii cieplnej mimo, iż były cenami umownymi to zgodnie z art. 13 ustawy o cenach (t.j. Dz. U. z 1988 r., Nr 27, poz. 195) począwszy od października 1991 roku kształtowane były w oparciu o wskaźniki ustalane przez Ministra Finansów w drodze zarządzeń, w związku z czym nie sporządzano kalkulacji cen,
- 2/ od 1 maja 1995 roku MPEC kształtował wzrost cen na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11.04.1995 r. w sprawie wprowadzania okresowego zakazu podwyższania cen umownych energii cieplnej (Dz. U. Nr 44, poz. 227),
- 3/ ceny energii cieplnej są dla wszystkich odbiorców jednakowe.

Nadto MPEC przesłał wyniki kontroli przeprowadzone przez Urząd Kontroli Skarbowej dotyczące prawidłowości stosowania cen energii cieplnej (k. 233-252).

Urząd zobowiązał MPEC do sporządzenia kalkulacji ceny w celu uwidocznienia sposobu wyliczenia ceny pierwotnej (k. 275-276). Pismem z dnia 29.12.1998 roku MPEC wyjaśnił, iż na cenę energii cieplnej składają się: *tajemnica przedsiębiorstwa*

W związku z powyższym cena 1 MW mocy zamówionej wynosi 3.075,06 zł, zaś cena 1 GJ wynosi 21,09 zł. (k. 285-288).

Postanowieniem z dnia 21.01.1999 r. Urząd dopuścił dowód z opinii biegłego w zakresie określenia miejsca rozliczenia kosztów między Spółdzielnią a MPEC wraz z oceną prawidłowości opomiarowania budynków będących w zasobach Spółdzielni (k. 293-294). Biegły przedstawił m.in. następujące wnioski:

1/ w zakresie opomiarowania:

- a/ zakres opomiarowania dokonany staraniem stron jest niewystarczający do całkowitego rozliczenia – budynki w zakresie opomiarowania wody użytkowej powinny być wyposażone w pomiar ilości ciepła lub wody na cyrkulacji wody do c.w., co umożliwi dokładniejsze rozliczanie budynków i doprowadzi do zbliżenia ilości wody lub ciepła wykazywanej przez licznik na budynku ,
- b/ opomiarowanie węzłów grupowych w zakresie c.o. i c.w. winno być realizowane jednocześnie z opomiarowaniem budynków w zakresie c.o. i c.w.

2/ w zakresie rozliczeń wzajemnych:

- a/ brak pełnego opomiarowania na budynkach nie może stanowić podstawy do rozliczania kosztów w miejscu węzła grupowego bez uwzględnienia w nich kosztów strat w węźle i instalacji odbiorczej do budynku,
- b/ miejsce zabudowy aparatury pomiarowej musi odpowiadać warunkom i miejscu określenia cen jednostkowych,
- c/ ceny jednostkowe określane przez MPEC jako średnie zostały ustalone dla pełnych kosztów dostawy energii w stosunku do energii netto sprzedanej i mocy cieplnej określonej na budynku; ze sposobu jej określenia jednoznacznie wynika miejsce rozliczenia energii cieplnej na budynku, tak w zakresie opłat za moc jak i energię cieplną,
- d/ energię sprzedaną określono przy założeniu 10 % strat całej energii dostarczanej do scentralizowanej sieci – przedstawiony wskaźnik jest wysoki – przeciętnie łączne straty w sieciach przesyłowych i urządzeniach przemiany energii wynoszą 8-9 %, przyjmując wyliczenia MPEC musiałyby wynosić 12-14 % (k. 308-358).

Ustosunkowując się do opinii biegłego Spółdzielnia nie wniosła zastrzeżeń (k. 362, 379).

MPEC ustosunkowując się do przedmiotowej ekspertyzy podniósł m. in., iż

- 1/ zdaniem MPEC, główny układ pomiarowo-rozliczeniowy, na podstawie którego dokonywany jest odczyt pobranej przez odbiorcę ilości energii cieplnej będący podstawą do naliczenia należności, powinien znajdować się w węźle cieplnym, bez względu na to czy jest to węzeł indywidualny czy węzeł grupowy,
- 2/ biegły błędnie interpretuje przepisy § 16 ust. 2 Zarządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4.07.1977 r. w sprawie warunków dostarczania energii cieplnej (M.P. Nr 18, poz. 104) bowiem w ekspertyzie stwierdza, iż zgodnie z tym przepisem układy pomiarowe zabudowuje się w budynkach lub obiektach, natomiast zdaniem MPEC przepis ten określa kto i kiedy oraz na czyj koszt zakupuje i instaluje liczniki ciepła. Dalej MPEC wywodzi, iż z § 16 ust. 3 i § 25 ust. 2 pkt 3 tegoż zarządzenia wynika, iż liczniki ciepła powinny znajdować się w węźle cieplnym. MPEC twierdzi, że skoro przepisy obowiązujące przed wejściem w życie ustawy Prawo Energetyczne nie określały węzła grupowego ani indywidualnego stąd odniesienia do węzła cieplnego dotyczą obu w/w rodzajów węzłów,
- 3/ z definicji węzła cieplnego, zawartej w § 2 pkt 3 ppkt c Zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 16 września 1988 r. w sprawie szczegółowych zasad eksploatacji sieci ciepłych (Dz. U. Nr 29, poz. 261) wynika, że liczniki ciepła jako urządzenia służące do pomiaru ilości energii cieplnej pobranej przez odbiorcę przynależą do węzła cieplnego, stąd należy je instalować w węźle cieplnym bez względu na jego rodzaj,

4/ § 136 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 14.12.1994 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 1995 r., Nr 10, poz. 46) ustala, że instalacje centralnego ogrzewania w budynku przyłączonym do sieci scentralizowanego zaopatrzenia w ciepło powinny być zaopatrzone w liczniki do pomiaru ilości ciepła dostarczonego do instalacji odbiorczej budynku oraz urządzenia niezbędne do indywidualnego rozliczania kosztów ogrzewania poszczególnych mieszkań lub innych lokali, stąd wywodzi, że takie opomiarowanie ma służyć właścicielowi lub zarządzającemu do właściwego rozliczenia kosztów zakupionej energii cieplnej z indywidualnymi odbiorcami,

5/ z § 21 ust. 1 pkt 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 6.10.1998 roku w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. 132, poz. 867) wynika, że liczniki energii cieplnej służące do pomiarów ilości ciepła dostarczonego do węzła grupowego na potrzeby ogrzewania jak również na potrzeby ciepłej wody użytkowej należy montować w węźle cieplnym

6/ zgodnie z § 14 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17.07.1998 roku w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. Nr 100, poz. 642) MPEC jako dostawca ciepła zobowiązany jest na swój koszt zainstalować liczniki w węźle cieplnym bez względu na jego rodzaj i MPEC ten obowiązek spełnił (k. 364-365).

Odpowiadając na zarzuty MPEC biegły wyjaśnił, iż rozliczanie winno się odbywać tam, gdzie jest określona cena w – oparciu o pomiary zlokalizowane na budynku – będzie to wówczas zgodne z miejscem określenia ceny jednostkowej. W przypadku braku aparatury pomiarowej miejscem tym może być węzeł grupowy, jednakże bilans należy pomniejszyć o straty na węźle i instalacji odbiorczej do budynku (k. 367-369)

Pismem z dnia 26.05.1999 r. MPEC złożył wniosek o powołanie nowego rzeczoznawcy (k. 383), jednocześnie powiadamiając, iż strony prowadzą rozmowy na temat podpisania nowej umowy o dostawę energii cieplnej i przejawiają tendencję do ugodowego załatwienia sprawy (k. 393). Pismem z dnia 15.06.1999 r. Spółdzielnia poinformowała, iż stanowisko stron w zakresie miejsca dostarczania energii cieplnej pozostaje rozbieżne (k. 396). MPEC pismem z dnia 26.06.1999 r. podtrzymał swój wniosek w zakresie powołania

nowego biegłego (k. 400). Mając powyższe na względzie tut. Urząd wydał postanowienie o powołaniu nowego biegłego (k. 402).

Urząd zwrócił się do Urzędu Regulacji Energetyki o wskazanie miejsca rozliczeń dostawy energii cieplnej między dostawcą a odbiorcą (k. 408), który wyjaśnił, iż przepisy ustawy z dnia 10.04.1997 roku Prawo Energetyczne oraz przepisy Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17.07.1998 roku w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia urządzeń do sieci ciepłowniczych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu ciepłem świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, (Dz. U. Nr 100, poz. 642), zwane dalej „rozporządzeniem przyłączeniowym”, a także Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 6.10.1998 roku w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. Nr 132, poz. 867), zwane dalej „rozporządzeniem taryfowym”, nie precyzują miejsca dostarczania energii cieplnej, jak również miejsca pomiaru energii cieplnej ani miejsca rozgraniczenia własności instalacji ciepłowniczej i urządzeń. Nadto URE powołał wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 28.02.1996 roku, sygn. akt XVII Amr 61/95, wg którego „węzeł grupowy jest w istocie urządzeniem technicznym, stanowiącym element sieci cieplnej dostawcy. Jako taki służy jedynie potrzebom technologicznego rozdzielania dostarczonej energii na kilku odbiorców i uzyskaniu pożądaných parametrów dostaw. Nie może jednak być utożsamiany z miejscem wykonania umowy, gdyż wydanie towaru następuje tam, gdzie czynnik grzewczy przepływa z urządzeń stanowiących własność dostawcy do urządzeń będących własnością odbiorcy. To miejsce jest miarodajne dla pomiaru dostarczanej energii. Dopóki towar znajduje się w sieci dostawcy, dostawca odpowiada za niego łącznie z odpowiedzialnością za ubytki technologiczne, aż do chwili wydania go odbiorcy” (k. 418-420).

Spółdzielnia w dniu 24.09. 1999 r. poinformowała, iż umowa łącząca strony w zakresie dostaw energii cieplnej została przez MPEC wypowiedziana (k 426-427).

MPEC pismem z dnia 27.09.1999 r. przesłał umowę z dnia 01.11.1992 roku w sprawie dostaw energii cieplnej łączącej strony postępowania wraz z załącznikami i protokołami odbioru liczników ciepła kolejno licznikowanych obiektów (k. 429-813). Wyjaśnił również, iż kilkakrotnie przedstawiał Spółdzielni do podpisania nowe projekty umów dostosowane do przepisów ustawy – Prawo energetyczne, jednak Spółdzielnia ich nie podpisywała. W związku z tym 27.08.1999 roku umowa łącząca strony w zakresie dostaw energii cieplnej została przez MPEC wypowiedziana.

Opinia drugiego z rzeczoznawców powołanych do sporządzenia ekspertyzy w przedmiotowej sprawie zawierała m.in. następujące wnioski:

1/ w zakresie określenia miejsca rozliczania kosztów między sprzedawcą a odbiorcą energii cieplnej

a/ zróżnicowanie jednostkowych kosztów w zakresie przesyłania i dystrybucji ciepła występuje w zależności od miejsca dostarczania ciepła i zakresu świadczonych usług,

b/ miejscem rozliczania kosztów między sprzedawcą a odbiorcą są: przyłącza lub węzły cieplne,

c/ cena ciepła dostarczanego za pośrednictwem nośnika ciepła do węzłów cieplnych i cena nośnika ciepła dostarczonego do węzłów cieplnych dla potrzeb napełniania i uzupełniania ubytków wody w instalacjach są jednakowe dla wszystkich odbiorców przyłączonych do danej sieci ciepłowniczej, a należność za ciepło dostarczone z sieci ciepłowniczej do węzłów cieplnych jest obliczana na podstawie odczytu wskazań układów pomiarowo-rozliczeniowych, które stanowią element przyłączy do węzłów cieplnych.

W opinii swej biegły powołał się na pismo Ministerstwa Gospodarki z listopada 1999r. w którym stwierdzono, iż „podstawę do obliczania należności z tytułu dostarczania ciepła do odbiorców zasilanych z grupowego węzła cieplnego, z którym połączone są instalacje odbiorcze obsługujące więcej niż jeden budynek, stanowią wskazania urządzeń pomiarowych zainstalowanych w węźle grupowym oraz wskazania urządzeń pomiarowych służących do pomiaru ilości lub parametrów nośnika ciepła, zainstalowanych w obiektach należących do odbiorcy. Wskazania urządzeń pomiarowych zainstalowanych w obiektach odbiorcy zgodnie z przepisami stanowią podstawę do określenia udziału odbiorców w kosztach ciepła dostarczonego do grupowego węzła cieplnego. Zasady rozliczeń z odbiorcami zasilanymi z grupowego węzła cieplnego w odniesieniu do rozliczeń za ciepło dostarczone tylko na potrzeby ogrzewania są identyczne. W przypadku, gdy budynki zasilane z węzła grupowego należą do jednego odbiorcy, dla określenia należności za dostarczone temu odbiorcy ciepło wystarczające są wskazania urządzeń pomiarowych zainstalowanych w węźle grupowym. Jeżeli podgrzewanie wody wodociągowej odbywa się w węźle grupowym, który należy do dostawcy, to w celu umożliwienia odbiorcy zgodnego z przepisami dokonywania indywidualnych rozliczeń z odbiorcami w lokalach, dostawca ciepła winien określić ilość ciepła dostarczanego do węzła grupowego na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody wodociągowej. Określone w rozporządzeniu zasady rozliczeń za ciepło z odbiorcami zasilanymi z grupowego węzła cieplnego są niezależne od tego czyją własnością są instalacje odbiorcze za węzłem grupowym”.

2/ w zakresie oceny prawidłowości opomiarowania budynków należących do odbiorcy
a/ w przypadku wszystkich węzłów cieplnych (indywidualnych i grupowych), z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące wyłącznie budynki należące do Spółdzielni, rozliczenia między MPEC a Spółdzielnią z tytułu dostarczania ciepła z sieci ciepłowniczej są prowadzone na podstawie odczytów wskazań układów pomiarowo-rozliczeniowych zainstalowanych w tych węzłach. W związku z tym stan wyposażenia budynków Spółdzielni, które są zasilane z tych węzłów cieplnych nie ma wpływu na sposób rozliczeń pomiędzy MPEC a Spółdzielnią – w tym przypadku stan opomiarowania instalacji odbiorczych w tych budynkach umożliwia prowadzenie przez Spółdzielnię podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególne budynki,

b/ w grupowych węzłach cieplnych, z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące budynki należące do Spółdzielni oraz budynki należące do innych odbiorców, zostały zamontowane dodatkowe urządzenia pomiarowe, których wskazania mają służyć jako podstawa do podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególnych odbiorców (na należące do nich budynki) – w tym przypadku samo wyposażenie instalacji odbiorczych w budynkach Spółdzielni w urządzenia pomiarowe niezbędne dla prowadzenia podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególne budynki nie wystarcza dla prowadzenia podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególnych odbiorców, gdyż budynki pozostałych odbiorców nie zostały wyposażone w niezbędne urządzenia pomiarowe.

Spółdzielnia zarzuciła ekspertyzie m. in., iż wnioski zawarte w ekspertyzie oparte są o przepisy ustawy – Prawo energetyczne oraz rozporządzenie „taryfowe” i „przyłączeniowe”, które nie obowiązywały w dacie realizacji osiedlowych sieci cieplnych (k. 860, 876-879). Pozostałe zarzuty Spółdzielni odnoszą się również do kwestii prawnych, których rozstrzygnięcie należy do Urzędu (k. 863-869).

Ustosunkowując się do ekspertyzy MPEC nie wniósł zastrzeżeń (855-856, 874).

Postępowanie zakończono w dniu 23 marca 2000 r. (k. 880).

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej stanowi, że praktykami monopolistycznymi są praktyki polegające na narzucaniu uciążliwych warunków umów przynoszących podmiotowi narzucającemu te warunki nieuzasadnione korzyści. Aby działania podmiotu gospodarczego zostały zakwalifikowane jako praktyka monopolistyczna muszą być spełnione łącznie wszystkie przesłanki wymienione w w/w artykule, a mianowicie:
1/ narzucenie warunków umowy,

2/ uciążliwość tych warunków,

3/ osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści.

Ustawa antymonopolowa, zawierająca regulacje prawne o charakterze bezwzględnie obowiązującym, jest jedną z tych ustaw do których odsyła art. 353¹ k.c. dla określenia swobody umów (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 06.09.1993 r., sygn. akt XVII Amr 26/93). Niczym nieograniczona swoboda umów prowadziłyby bowiem do zachwiania pozycji stron i podporządkowania kontrahenta słabszego ekonomicznie podmiotowi silniejszemu. Równoprawna pozycja stron jest jednym z fundamentów prawa cywilnego.

Działania MPEC były oceniane przez Urząd jedynie pod kątem naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej, a w szczególności art. 5 ust. 1 pkt 6 tej ustawy.

Istotą praktyki monopolistycznej jest nadużycie władzy rynkowej, jaką daje odpowiednio wysoki udział w rynku, prowadzące do ograniczenia samodzielności pozostałych uczestników rynku (kontrahentów i konkurentów) oraz wymuszanie uczestnictwa na rynku na zasadach narzuconych i mniej korzystnych, niżby to wynikało z działania nieskrępowanych mechanizmów rynkowych w warunkach istnienia konkurencji na rynku (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 03.07.1996 r., sygn. akt XVII Amr 27/96).

MPEC działa na niekonkurencyjnym rynku, jakim jest rynek obrotu energią cieplną. Posiada na tym rynku niekwestionowaną pozycję dominującą, a zatem podlega ograniczeniom ustawy antymonopolowej przeciwdziałającej wykorzystaniu rynkowej dominacji.

Jednak okoliczności faktyczne tej sprawy nie uzasadniają postawienia MPEC zarzutu stosowania praktyk monopolistycznych.

W trakcie przeprowadzonego postępowania weszły w życie przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 10.04.1997 roku –Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348 z późn. zm.). W zakresie wzajemnych rozliczeń między dostawcą a odbiorcą energii cieplnej istotne znaczenie mają przepisy Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17.07.1998 roku w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U., Nr 100, poz. 642)- zwanego rozporządzeniem „przyłączeniowym” oraz przepisy Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 06.09.1998 roku w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. Nr 132, poz. 867)- zwanego

rozporządzeniem „taryfowym”. Przepisy te nie obowiązywały w dacie wszczęcia postępowania, jednakże obowiązują w dacie wydawania decyzji.

Wcześniej obowiązujące przepisy Zarządzenia Ministra Gospodarki Materiałowej z dnia 04.07.1977 r. w sprawie warunków dostarczania energii cieplnej w § 9 ust. 1 pkt 2 określały, iż miejscem dostarczenia energii cieplnej są w odniesieniu do energii cieplnej dostarczanej odbiorcom z sieci cieplnej – pierwsze od strony węzła cieplnego odbiorcy kołnierze zasuw lub zaworów odcinających ten węzeł cieplny od urządzeń odbiorczych.

W oparciu o w/w Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4.07.1977 r. Sąd Antymonopolowy w wyroku z dnia 28 lutego 1996 roku (sygn. akt XVII Amr 61/95) stwierdził, iż określając miejsce wykonania umowy o dostawę energii cieplnej w obrębie węzła grupowego i dokonując tam jej opomiarowania dostawca chce przerzucić na odbiorców obciążające go ryzyko ubytku energii na odcinku od węzła grupowego do miejsca spełnienia świadczenia w rozumieniu art. 454 § 1 k.c. w zw. z § 9 ust. 1 Zarządzenia Ministra Gospodarki Materiałowej z dnia 04.07.1977 r. Tym sposobem dostawca otrzymywałby kosztem odbiorców nieuzasadnioną zapłatę za część energii, której faktycznie odbiorcy nie otrzymują, gdyż stanowi ona technologiczny ubytek zależny w rozmiarach od stanu urządzeń dostawczych. Dalej sąd wywodził, iż węzeł grupowy jest w istocie rzeczą urządzeniem technicznym, stanowiącym jedynie element sieci cieplnej dostawcy. Jako taki służy potrzebom technologicznego rozdzielania dostarczanej energii na kilku odbiorców i uzyskaniu pożądanych parametrów dostaw. Nie może być on także utożsamiany z miejscem wykonania umowy.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydając decyzję oparł się na przepisach ustawy – Prawo energetyczne (zwanej dalej ustawą) oraz obowiązujących obecnie przepisach rozporządzenia „przyłączeniowego” i „taryfowego”. Celem, jaki przyświecał ustawodawcy była zmiana wcześniej obowiązujących regulacji prawnych.

Stosownie do art. 3 pkt 13 ustawy odbiorcą ciepła jest każdy, kto otrzymuje lub pobiera ciepło na podstawie umowy z przedsiębiorstwami energetycznymi, natomiast zgodnie z art. 5 ustawy dostarczanie ciepła odbywa się na podstawie umowy, która powinna zawierać m. in. postanowienia dotyczące cen i sposobu rozliczeń.

Przepisy zawarte w § 20 ust. 1 rozporządzenia „taryfowego”, jednoznacznie określają zasady, według których przedsiębiorstwa energetyczne obliczają wysokość opłat, jakie mogą pobierać od odbiorcy na podstawie umowy sprzedaży ciepła. Zasady te wynikają z art. 45 ustawy oraz z przepisów rozporządzenia „taryfowego” i obowiązują w rozliczeniach z odbiorcami, do których należą połączone z węzłami cieplnymi instalacje odbiorcze,

niezależnie od tego, czy instalacje te obsługują jeden budynek, czy więcej budynków należących do tych odbiorców. Zgodnie z tymi zasadami podstawą do obliczenia wysokości opłat, jakie MPEC może pobierać od poszczególnych odbiorców na podstawie umowy sprzedaży ciepła, stanowią ceny i stawki opłat określone dla danej grupy odbiorców w obowiązującej taryfie dla ciepła oraz zamówiona moc cieplna, ilość ciepła dostarczonego z sieci ciepłowniczej, ilość nośnika ciepła dostarczonego z sieci ciepłowniczej do napełniania i uzupełniania ubytków wody w instalacji ogrzewania oraz liczba przyłączy.

W przypadku 20 grupowych węzłów ciepłych, połączone z tymi węzłami instalacje odbiorcze obsługują budynki należące do SM i budynki należące do innych odbiorców. Obowiązujące przepisy również jednoznacznie określają zasady rozliczeń w takich przypadkach, a wysokość pobieranych od poszczególnych odbiorców opłat, określonych w umowie sprzedaży ciepła, oblicza się według zasad określonych w § 21 ust. 1 lub § 29 rozporządzenia „taryfowego”. Zgodnie z tymi przepisami podstawę do obliczenia wysokości opłat, jakie MPEC może pobierać od poszczególnych odbiorców na podstawie umowy sprzedaży ciepła, stanowią ceny i stawki opłat określone dla danej grupy odbiorców w obowiązującej taryfie dla ciepła oraz zamówiona przez poszczególnych odbiorców moc cieplna, ilość ciepła dostarczonego z sieci cieplnej do grupowego węzła cieplnego na potrzeby ogrzewania, ilość ciepła dostarczonego z sieci cieplnej na potrzeby ogrzewania, jaka przypada na budynki należące do poszczególnych odbiorców, ilość ciepła dostarczonego z sieci cieplnej do grupowego węzła cieplnego, ilość ciepła dostarczonego z sieci cieplnej na potrzeby podgrzewania wody wodociągowej, ilość nośnika ciepła dostarczonego z sieci cieplnej do napełniania i uzupełniania ubytków wody w instalacji ogrzewania, liczba budynków eksploatowanych przez poszczególnych odbiorców.

Zgodnie z § 21 ust. 2 rozporządzenia „taryfowego”, w rozliczeniach za zimną wodę wodociągową, podgrzewaną w grupowych węzłach ciepłych, podstawę do obliczania wysokości opłat za zimną wodę stanowi cena oraz ilość dostarczonej z sieci wodociągowej do poszczególnych węzłów grupowych.

Przepisy § 6 ust. 3 rozporządzenia „przyłączeniowego” stanowią, iż określone przez przedsiębiorstwo ciepłownicze warunki przyłączenia węzłów ciepłych do sieci ciepłowniczej powinny w szczególności określać wymagania dotyczące m. in. miejsca zainstalowania urządzenia regulującego natężenie przepływu nośnika ciepła, dostarczanego do węzła cieplnego i układu pomiarowo-rozliczeniowego oraz miejsca połączenia instalacji odbiorczej z przyłączem oraz miejsca zainstalowania urządzenia mierzącego ilość ciepła

i ilość wody, dostarczonych z sieci ciepłowniczej w celu napełnienia instalacji odbiorczych oraz uzupełnienia ubytków wody w tych instalacjach.

Przepis § 7 ust. 4 rozporządzenia „przyłączeniowego” stanowi, iż w przypadku gdy do instalacji odbiorczej należącej do przedsiębiorstwa ciepłowniczego jest przyłączana instalacja odbiorcza w obiekcie odbiorcy, wówczas określone przez to przedsiębiorstwo warunki przyłączenia instalacji odbiorczej winny określać m. in. miejsca zainstalowania urządzenia regulującego natężenie przepływu nośnika ciepła dostarczanego do instalacji centralnego ogrzewania oraz rodzaju i miejsca zainstalowania urządzeń, których wskazania będą stanowiły podstawę do określenia udziału odbiorców w kosztach ciepła dostarczanego do grupowego węzła cieplnego.

Powyższe przepisy dotyczą nowych węzłów przyłączanych do sieci ciepłych i nowych obiektów przyłączanych instalacji odbiorczych za węzłami grupowymi, jednakże analiza tych przepisów pozwala określić niezbędny zakres wyposażenia węzłów ciepłych w urządzenia pomiarowe, których odczyty będą stanowiły podstawę do obliczenia należności z tytułu dostarczenia ciepła do poszczególnych węzłów ciepłych i wyposażenia instalacji odbiorczych w urządzenia pomiarowe, których odczyty będą stanowiły podstawę do obliczenia należności z tytułu dostarczania ciepła dla poszczególnych odbiorców w przypadkach, gdy instalacje te połączone są z grupowym węzłem cieplnym i obsługują budynki eksploatowane przez więcej niż jednego odbiorcę.

Przepisy te określają również niezbędny zakres wyposażenia węzłów ciepłych w urządzenia pomiarowe, których odczyty będą stanowiły podstawę do rozliczeń między przedsiębiorstwem energetycznym a odbiorcami. Przy czym w wypadkach, gdy z grupowym węzłem cieplnym połączone są instalacje odbiorcze obsługujące budynki eksploatowane przez więcej niż jednego odbiorcę niezbędne jest wyposażenie tych instalacji w urządzenia pomiarowe, których odczyty będą stanowiły podstawę do obliczenia należności z tytułu dostarczenia ciepła przypadających na poszczególnych odbiorców.

Jednostkowe koszty, na podstawie których są ustalane bazowe stawki opłat abonamentowych, mogą być zróżnicowane tylko ze względu na zróżnicowanie uzasadnionych kosztów obsługi odbiorców, przyłączonych do poszczególnych sieci ciepłowniczych. W celu obliczenia należności za ciepło, przypadającej na poszczególnych odbiorców, których budynki są zasilane z grupowego węzła cieplnego, niezbędne jest dokonanie odczytów wskazań urządzeń pomiarowych zainstalowanych w tych budynkach oraz wykonanie innych czynności związanych z obsługą handlową tych odbiorców. Poniesione z tego tytułu koszty stanowią uzasadnione koszty prowadzonej przez sprzedawcę

działalności gospodarczej, a jednostkowe koszty obliczane są według określonych w rozporządzeniu „taryfowym” zasad.

Przepisy § 21 ust. 1 pkt 5 i § 29 pkt 5 rozporządzenia „taryfowego” stanowią, iż w przypadku grupowego węzła cieplnego, z którym połączone są instalacje odbiorcze należące do więcej niż jednego odbiorcy opłatę abonamentową oblicza się jako iloczyn liczby budynków eksploatowanych przez odbiorcę i stawki opłaty abonamentowej.

Jak wynika z drugiej z ekspertyz (na której Urząd oparł się wydając niniejszą decyzję ze względu na jej wysoką wartość merytoryczną), jeśli chodzi o pomiarowanie budynków spółdzielni w przypadku wszystkich węzłów cieplnych, z którymi połączone są instalacje odbiorcze obsługujące budynki należące do Spółdzielni, rozliczenia między MPEC a Spółdzielnią z tytułu dostarczania ciepła z sieci cieplnej są prowadzone na podstawie odczytów wskazań układów pomiarowo-rozliczeniowych zainstalowanych w tych węzłach, w związku z tym stan wyposażenia budynków SM, które są zasilane z tych węzłów cieplnych nie ma wpływu na sposób rozliczeń pomiędzy MPEC a Spółdzielnią. Jednakże w przypadku 32 grupowych węzłów cieplnych, z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące wyłącznie budynki należące do Spółdzielni, zostały zainstalowane dodatkowe urządzenia pomiarowe, których wskazania mają służyć jako podstawa do prowadzenia przez Spółdzielnię indywidualnych rozliczeń z mieszkańcami poszczególnych budynków. Również w pozostałych 20 grupowych węzłach cieplnych, z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące budynki należące do Spółdzielni oraz budynki należące do innych odbiorców zostały zainstalowane dodatkowe urządzenia pomiarowe, których wskazania mają posłużyć jako podstawa do podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególnych odbiorców. Na podstawie akt sprawy można stwierdzić, iż budynki należące do Spółdzielni zostały sukcesywnie wyposażone w urządzenia pomiarowe niezbędne dla prowadzenia podziału kosztów na poszczególne budynki. Natomiast nie wszystkie budynki należące do innych odbiorców zostały wyposażone w urządzenia pomiarowe niezbędne dla prowadzenia podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególne budynki. W związku z tym w odniesieniu do 32 grupowych węzłów cieplnych, z którymi są połączone instalacje odbiorcze obsługujące wyłącznie budynki Spółdzielni można stwierdzić, że stan opomiarowania instalacji odbiorczych w tych budynkach umożliwia prowadzenie przez Spółdzielnię podziału kosztów zaopatrzenia w ciepło na poszczególne budynki.

Wobec powyższego należało orzec jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej stronom służy odwołanie do Sądu Antymonopolowego w Warszawie za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Bydgoszczy w terminie dwutygodniowym od daty otrzymania niniejszej decyzji.

Na postanowienie o kosztach postępowania (pkt II decyzji) służy zażalenie do Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Bydgoszczy w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Z up. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Andrzej Chajęcki

Otrzymują:

1/ Spółdzielnia Mieszkaniowa „JAROTY”

ul. Wańkowicza 9
10-684 Olsztyn

2/ Miejskie Przedsiębiorstwo

Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
ul. Słoneczna 46
10-710 Olsztyn

3/ a/a